

Uvoz radne snage

Blog

Posted by:

Objavljeno: 2008/7/2 0:31:55

Nedavna izjava Nadana Vidoševića, predsjednika Hrvatske gospodarske komore da Hrvatska mora u dogledno vrijeme uvesti oko milijun radnika uzburkala je duhove ali je isto tako iznenađujuće brzo nestala iz medija. Neki su špekulirali da je Vidošević ovom izjavom poslužio kao Sanaderov gromobran i nagovještavali da se na tom području u Vladi sprema neka radikalna promjena. Drugi su to povezali s zahtjevima dijela sindikata za nove pregovore o plaćama i netom završenim pregovorima o minimalnoj plaći.

Uvoz radne snage

Nedavna izjava Nadana Vidoševića, predsjednika Hrvatske gospodarske komore da Hrvatska mora u dogledno vrijeme uvesti oko milijun radnika uzburkala je duhove ali je isto tako iznenađujuće brzo nestala iz medija. Neki su špekulirali da je Vidošević ovom izjavom poslužio kao Sanaderov gromobran i nagovještavali da se na tom području u Vladi sprema neka radikalna promjena. Drugi su to povezali s zahtjevima dijela sindikata za nove pregovore o plaćama i netom završenim pregovorima o minimalnoj plaći.

Sam Vidošević svoju procjenu obrazložio je činjenicom da naše gospodarstvo više ne može izdržati činjenicu da na 1.4 zaposlenih dolazi 1 umirovljenik (oko 1,5 milijuna zaposlenih i oko 1.2 milijuna umirovljenika) i da taj odnos moramo doći na nekadašnji 2,4:1. Njegova je matematika jednostavna: na 1,2 milijuna umirovljenika moramo imati 2,5 milijuna zaposlenih. A s obzirom da prosječna starosna struktura umirovljenika ide sve bliže 55 godina ne može se računati na prirodni balans. Vidošević je otkriveno imao i na umu natalitet u Hrvata i Hrvatica i izračunao da u slijedećih desetak godina ne možemo „proizvesti“ potrebnih milijun radnika te stoga izlaz vidi samo u uvozu radne snage.

Uvoz radne snage osjetljivo je pitanje za svaku državu pa tako i za Hrvatsku. Svaka država taj proces pomno planira, oprezno provodi i jako dobro nadzire u sklopu ukupne migracijske politike.

I Hrvatska ima „Migracijsku politiku RH za 2007 – 2008“ (NN 83/07) koju je usvojio Hrvatski sabor 2007 godine.

Predviđa li taj strateški dokumenat mogućnost uvoza milijun radnika u slijedećih 10-15 godina? Uostalom, kakva je situacija u Hrvatskoj dana u pogledu izdavanja radnih i poslovnih dozvola? Kakva je struktura nezaposlenih, koja zanimanja poslodavci traže i tko se najlakše zapošljava?

Krenimo redom.

Za prikaza stanja stranaca sa stalnim boravkom, radnom ili poslovnom dozvolom poslužio sam se

ve#263; spomenutom „Migracijskom politikom“.

Prikaz odobrenih statusa stranica na stalnom boravku po godinama (od 1995. do 31. prosinca 2006. godine):

GODINA	BROJ STRANACA
1995.	2.553
1996.	2.495
1997.	1.918
1998.	2.875
1999.	1.803
2000.	2.306
2001.	2.196
2002.	2.214
2003.	2.073
2004.	1.512
2005.	966
2006.	947
Ukupno:	23.858

U odnosu na ranije važe#263;i Zakon o kretanju i boravku stranaca, novi Zakon o strancima, koji se primjenjuje od 1. sije#269;nja 2004. godine, pooštrio je uvjete za odobravanje statusa stranca na stalnom boravku. Stalni boravak odobrit #263;e se strancu koji u trenutku podnošenja zahtjeva ima neprekidan privremeni boravak u trajanju od 5 godina ili je 3 godine u braku s hrvatskim državljaninom ili sa strancem na odobrenom stalnom boravku, uz ispunjavanje ostalih zakonskih uvjeta. Zahtjev za odobravanje stalnog boravka može se podnijeti isklju#269;ivo u Republici Hrvatskoj, dok je po starom zakonskom propisu zahtjev bilo mogu#263;e podnijeti i u diplomatskoj misiji ili konzularnom uredu. Na taj na#269;in, izbjegava se praksa da stalni boravak dobivaju stranci koji ne žive (borave) u Republici Hrvatskoj.

Privremeni boravak

Stranac koji, zbog odre#273;enog razloga (rad, studiranje, lije#269;enje, školovanje, spajanje obitelji i drugi opravdani razlog), namjerava boraviti u Republici Hrvatskoj duže od 90 dana, mora regulirati privremeni boravak. Zakon o strancima propisuje da se zahtjev za prvi privremeni boravak može podnijeti u zemlji ili u inozemstvu. Me#273;utim, prema pravnoj ste#269;evini EU stranac mora zahtjev za svaki prvi privremeni boravak podnijeti isklju#269;ivo u diplomatskoj misiji-konzularnom uredu države u kojoj namjerava boraviti, te je u tom dijelu hrvatski propis potrebno uskladiti s EU acquisom.

U razdoblju od 1995. do 2005. godine ukupno je strancima izdano 108.356 odobrenja za privremeni boravak, odnosno ukupno je u Republici Hrvatskoj u tom razdoblju, sa statusom privremenog boravka, boravilo 50.342 stranaca. U 2006. godini taj se broj pove#263;ao za još 4.802 osobe, te je

ukupan broj stranaca, kojima je u razdoblju od 1995. do 2006. godine odobren privremeni boravak, bio 55.144 osobe.

Najveći broj odobrenih privremenih boravaka bio je u svrhu zapošljavanja, spajanja obitelji, i braka s hrvatskim državljanom. Jedan od problema vezanih uz status stranaca odnosi se na uređene boravka žrtvama trgovanja ljudima. Naime, u posljednjih nekoliko godina trgovanje ljudima poprimilo je alarmantne razmjere. Prilikom pojavnosti trgovanja ljudima utvrđeno je da je Republika Hrvatska uglavnom zemlja tranzita, ali se pojavljuje i kao zemlja podrijetla odnosno odredišta. Trgovanje ljudima obuhvaća vrbovanje, prijevoz, transfer, pružanje smještaja i prihvata osoba. Pri tome se koriste različita sredstva kao što su: prijetnje, uporaba sile ili drugih oblika prinude, otmice, prijevare, zlouporabe ovlasti ili položaja bespomoćnosti, davanje ili primanje plaćanja da bi se postigla privola osobe koja ima kontrolu nad drugom osobom, a u svrhu izrabljivanja. Zakonom o strancima predviđena je mogućnost odobravanja privremenog boravka žrtvama trgovanja ljudima.

Radna dozvola

Republika Hrvatska je tradicionalno zemlja odredišta za određene kategorije stranih državljana koji žele raditi u Republici Hrvatskoj. Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, najviše radnih dozvola u razdoblju od 1994. do 2003. godine odobreno je državljanima BiH, SCG, Makedonije i Slovenije. Od kraja 90-ih postupno se povećava broj radnih dozvola odobrenih državljanima i drugih zemalja Europe: Austrije, Njemačke, Francuske, Italije i Velike Britanije. Kvalifikacijska struktura stranih državljana kojima su odobrene radne dozvole postupno se izmijenila. Početkom devedesetih najviše je zahtjeva za izdavanje radnih dozvola podneseno za, u Republici Hrvatskoj, deficitarna zanimanja srednje i niže stručne spreme (zidar, tesar, zavarivač i dr.), a od sredine devedesetih postupno se povećava broj radnih dozvola izdanih strancima koji imaju višu ili visoku stručnu spremu (menadžeri, prokuristi i dr.). Sukladno Zakonu o strancima, nadležnost za izdavanje radnih dozvola, od 1. siječnja 2004. godine, prešla je s Hrvatskog zavoda za zapošljavanje na Ministarstvo unutarnjih poslova i uvedena je obveza utvrđivanja godišnje kvote radnih dozvola. Vlada Republike Hrvatske je prvi put, za 2004. godinu, donijela Odluku o utvrđivanju godišnje kvote radnih dozvola za zapošljavanje stranaca 23. Iskustvo u provedbi navedene Odluke, tijekom prve tri godine primjene, pokazalo je da radne dozvole za pojedina zanimanja uvrštena u sustav kvota nisu iskorištene. S druge strane, u nekim djelatnostima, za koje poslodavci iskazuju veliki interes (graditeljstvo, brodogradnja, turizam), kvotom nije predviđen dovoljan broj radnih dozvola.

Najviše radnih dozvola, za strance sa završenom srednjom stručnom spremom, izdano je za rad u građevinarstvu, brodogradnji, turizmu i ugostiteljstvu, dok se strani radnici s višom i visokom stručnom spremom uglavnom zapošljavaju na poslovima u rukovodnim strukturama trgovačkih društava (glavni uprava, direktori), u stranim predstavništvima (direktori), na poslovima profesora u obrazovanju te na radnim mjestima predavača stranih jezika i prevoditelja (izvorni govornici).

Prikaz broja stranih državljana s važećim boravkom, kojima je temelj odobrenja boravka zaposlenje, po spolu i stručnoj spremi (na dan 31. prosinca 2006. g.):

STRUČNA SPREMA	MUŠKARACA	ŽENA	UKUPNO
Doktorat	10	-	10
Magistratura	12	3	15
Visoka sprema	1.171	382	1.553
Viša sprema	150	67	217
Srednja sprema	4.317	788	5.105
VKV	113	2	115
KV	821	12	833
PKV	70	10	80
Niža sprema, NKV	1.419	99	1.518
Bez spreme	41	6	47
Nepoznato	410	64	474
UKUPNO	8.534	1.433	9.967

Prikaz stranih državljana s važećim boravkom, kojima je temelj odobrenja boravka zaposlenje, po spolu i dobnoj strukturi (na dan 31. prosinca 2006. g.):

DOB	MUŠKARACA	ŽENA	UKUPNO
Manje od 20 godina	86	20	106
20-25 godina	975	192	1.167
26-30 godina	1.245	320	1.565
31-35 godina	1.399	274	1.673
36-40 godina	1.312	193	1.505
41-45 godina	1.227	161	1.388
46-60 godina	2.051	236	2.287
Više od 60 godina	239	37	276
UKUPNO:	8.534	1.433	9.967

Poslovna dozvola

Zakonom o strancima uveden je institut poslovne dozvole, koja se smatra odobrenjem za boravak i rad na području Republike Hrvatske. U odnosu na institut poslovne vize prema Zakonu o kretanju i boravku stranaca, proširen je krug osoba kojima se izdaje poslovna dozvola na obrtnike i strance koji pružaju usluge u ime inozemnog poslodavca. Praksa izdavanja poslovnih dozvola u prve tri godine primjene Zakona pokazala je neujednažen pristup i različitom tumačenju ovog instituta od strane različitih središnjih tijela državne uprave.

Prvotna namjera nadležnih tijela da se ovim institutom uklone administrativne prepreke za strana ulaganja u Republici Hrvatskoj, te da o boravku i radu odluže jedno tijelo, nije se pokazala najboljim rješenjem u praksi. Isto tako, institut poslovne dozvole predviđen je i za osobe koje

pružaju usluge u ime inozemnog poslodavca. Obzirom da se ne definiraju vrste usluga, postoje i zakonska formulacija otvara mogućnost izdavanja poslovnih dozvola i za djelatnosti za koje se prilikom izrade Zakona nije predviđeno izdavanje poslovnih, ve radnih dozvola (npr. građevinska djelatnost i sl.). Ukoliko se i dalje želi zadržati institut poslovne dozvole, potrebno je ograničiti njezino izdavanje za određene vrste usluga (npr. intelektualne i sl.) i njezino odobravanje eventualno vezati uz visinu ulaganja u Republiku Hrvatsku. Od 1995. do 2003. godine, sukladno odredbama Zakona o kretanju i boravku stranaca, bilo je izdano ukupno 8.840 poslovnih viza, dok je u 2004. godini, sukladno odredbama Zakona o strancima, bilo odobreno ukupno 3.417, u 2005. godini 3.822, a u 2006. godini 5.429 poslovnih dozvola.

Na dan 31. prosinca 2006. godine, u statusu s izdanim poslovnom dozvolom nalazilo se ukupno 4.543 stranih državljana. Status poslovne dozvole imalo je 2.516 državljana Bosne i Hercegovine, 308 državljana Republike Makedonije, 233 državljana NR Kine, 154 državljana bivše Srbije i Crne Gore, 153 državljana Republike Italije, 127 državljana SR Njemačke, 126 državljana Republike Slovačke, 110 državljana Ruske Federacije, 95 državljana Republike Slovenije itd.

Pošto ovaj dokument daje stanje zaključno s krajem 2006. godine zanimalo me je što se nakon toga dogadalo odnosno koje je ukinke proizvela „Migracijska politika“. Zahvaljujući susretljivosti odgovornih u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje uspio sam u kratkom roku prikupiti nove podatke za 2007. i početak 2008. godine. Evo kako stvari stoje:

Izdane radne dozvole u odnosu na planirane potrebe za zapošljavanje stranaca po zanimanjima za 2007. godinu (do 11.12.2007. godine):

ZANIMANJE	UKUPNO po zanimanjima	
	IZDANE 2007.	PLANIRANO 2007.
tunistički animatori	32	55
tunistički zastupnici	31	95
kuhari nacionalne kuhinje	51	82
instruktori ronjenja	19	25
kapetani airbusa	0	10
zapovjednici ribarskih brodova preko 200 brt	0	4
vozači teretnog vozila u međunarod. prijevozu	5	14
kapetan unutarnje plovidbe	0	8
brodovođa unutarnje plovidbe	3	8
tesari	457	515
zidari	694	800
betonirci	49	50
armirači	196	215
elektrozavarivači	183	359
brodomonteni	51	128
brodocjevani	7	29
brusači	53	58
AKZ radnici	8	45
skelari	0	3
dramski umjetnici	0	3
baletni umjetnici	2	22
baletni pedagozi	1	1
orkestralni umjetnici	4	7
operni pjevači	0	11
animatori za specijalne efekte	1	1
stručnjak za restauriranje kulture baštine	0	26
doktori medicine sa specij. naobrazbom	4	4
doktori stomatologije sa spec. naobrazbom	1	1
znanstvenici biolozi	0	4
suradnici asistenti specijalizanti	3	3
doktori specijalizanti	3	10
profesori stranih jezika izvorni govornici	6	17
Ukupno novo zapošljavanje	1864	2613
Ukupno produženja	1221	0
SVEUKUPNO (novo zapošlj. + produženja)	3085	2613

Izdane i produžene radne dozvole (od 01.01.2008. do 09.04.2008. godine):

DJELATNOST	NAZIV ZANIMANJA	UKUPNO po zanimanjima	
		IZDANE do 9.4.2008.	PLANIRANO 2008.
GRADITELJSTVO	tesari	588	1115
	zidari	1137	1345
	betonirci	266	565
	amirači	70	605
	UKUPNO	2061	3630
BRODOGRADNJA	brodomonter	24	266
	zavarivač	130	757
	AKZ radnik	22	173
	brodocjevar		45
	brusač i čistač kovina	27	284
	brodoskelar		117
	brodobravar		25
	brodoravnač		18
	brodoizolater		7
	rezač plinom		8
	UKUPNO	203	1700
TURIZAM I UGOSTITELJSTVO	turistički animatori	12	54
	turistički zastupnik	24	50
	kuhar nacionalne kuhinje	53	84
	instruktor ronjenja	9	22
	maser posebnih vrsta masaža	11	20
	kušatelj pića		4
	održavatelj golf terena		4
	instruktor golfa		2
	UKUPNO	109	240
PROMET	kapetan zrakoplova AIRBUS A 319/320 s JAR ATPL dozvolom		10
	kapetan zrakoplova AIRBUS A 319/320 s JAR ATPL dozvolom		10
	kapetan zrakoplova DASH8 Q400 s JAR ATPL dozvolom		10
	ovlašteni pilot zrakoplova Fokker F100		6
	ovlašteno kabinsko osoblje zrakoplova		6

Produženo radnih dozvola (u razdoblju od 01.01.2008. do 09.04.2008.):

DJELATNOST	BROJ PRODUŽENIH RADNIH DOZVOLA
GRAĐEVINARSTVO	699
BRODOGRADNJA	45
UGOSTITELJSTVO I TURIZAM	30
KULTURA	8
OBRAZOVANJE I ZNANOST	7
TRGOVINA	4
PROMET I VEZE	3
ŠUMARSTVO	2
ZANATSTVO I OSOBNE USLUGE	2
ZDRAVSTVO	2
OSTALO	1
UKUPNO	803

To je sve što se stranaca tiće.

A što traže naši poslodavci? Koja zanimanja oni trebaju? Da bi podatke učinio čitljivijim dajem pregled – popis TOP 20 zanimanja koja naši poslodavci traže na burzi:

PRIJAVLJENA SLOBODNA RADNA MJESTA

20 najzastupljenijih zanimanja kod prijavljenih slobodnih radnih mjesta (od 1.1. do 31.5. 2008.):

Zanimanje	Broj
prodavač	5.947
konobar	5.076
kuhar	2.323
medicinska sestra	1.235
zidar	1.217
čuvar	1.166
bravar	1.028
administrativni službenik	868
vozač teretnog vozila	860
komercijalist	727
recepcionar	722
tesar	722
elektroinstalater	547
zavarivač	499
stolar	466
skladištar	447
knjigovođa	429
soboslikar i ličilac	429
odgojitelj predškolske djece	402
diplomirani ekonomist	388

PRIJAVLJENA SLOBODNA RADNA MJESTA

20 najzastupljenijih zanimanja kod prijavljenih slobodnih radnih mjesta (od 1.1. do 31.12. 2007.):

Zanimanje	Broj
prodavač	12.258
konobar	8.236
kuhar	3.144
zidar	2.570
čuvar	2.501
medicinska sestra	2.202
bravar	2.150
komercijalist	1.934
vozač teretnog vozila	1.777
tesar	1.712
administrativni službenik	1.512
skladištar	1.204
elektroinstalater	1.145
zavarivač	1.137
stolar	1.099
knjigovođa	1.045
diplomirani ekonomist	990
odgojitelj predškolske djece	925
doktor medicine	867
repcionar	850

A struktura nezaposlenih? Koji je TOP 20 među nezaposlenima?

NEZAPOSLENE OSOBE

20 najzastupljenijih zanimanja 31. svibnja 2008.:

Zanimanje	Broj
prodavač	23.127
administrativni službenik	11.166
ekonomski službenik	4.193
konobar	3.670
frizer	2.763
kuhar	2.553
vozač lakog dostavnog vozila	2.365
vozač teretnog vozila	2.333
komercijalist	1.883
krojač	1.865
automehaničar	1.724
skladištar	1.647
knjigovođa	1.604
medicinska sestra	1.401
čuvar	1.304
komercijalni službenik	1.165
strojbravar	1.142
ekonomist	1.106
diplomirani ekonomist	1.055
bravar	1.013

NEZAPOSLENE OSOBE

20 najzastupljenijih zanimanja 31. prosinca 2007.:

Zanimanje	Broj
prodavač	25.257
administrativni službenik	11.958
konobar	5.225
ekonomski službenik	4.675
kuhar	3.583
frizer	3.057
vozač teretnog vozila	2.600
vozač lakog dostavnog vozila	2.512
komercijalist	2.007
automehaničar	2.003
krojač	1.908
medicinska sestra	1.812
skladištar	1.758
knjigovođa	1.681
čuvar	1.628
strojobravar	1.247
ekonomist	1.235
komercijalni službenik	1.226
bravar	1.133
elektrotehničar	1.132

A tko se najlakše zapošljava? Odnosno koji je TOP 20 onih koji su dobili posao posredovanjem HZZ-a?

ZAPOSLENI IZ EVIDENCIJE HZZ-a

20 najzastupljenijih zanimanja kod zaposlenih osoba s evidencije Zavoda od 1.1. do 31.5.2008.:

Zanimanje	Broj
prodavač	6.571
konobar	2.377
administrativni službenik	2.108
kuhar	1.679
ekonomski službenik	892
vozač teretnog vozila	727
medicinska sestra	714
frizer	699
vozač lakog dostavnog vozila	675
automehaničar	572
recepcionar	554
komercijalist	552
skladištar	469
odgojitelj predškolske djece	436
diplomirani pravnik	424
diplomirani ekonomist	400
elektrotehničar	396
hoteljersko-turistički službenik	381
knjigovođa	347
komercijalni službenik	322

ZAPOSLENI IZ EVIDENCIJE HZZ-a

20 najzastupljenijih zanimanja kod zaposlenih osoba s evidencije Zavoda od 1.1. do 31.12.2007.:

Zanimanje	Broj
prodavač	16.254
administrativni službenik	5.280
konobar	5.264
kuhar	3.427
ekonomski službenik	2.358
medicinska sestra	1.972
frizer	1.953
vozač teretnog vozila	1.879
komercijalist	1.559
vozač lakog dostavnog vozila	1.536
automehaničar	1.526
odgojitelj predškolske djece	1.303
diplomirani ekonomist	1.115
skladištar	1.063
elektrotehničar	1.009
diplomirani pravnik	948
knjigovođa	940
hotelijsko-turistički službenik	901
repcionar	891
krojač	832

Ako ste došli do kraja ovog posta i pažljivo usporedili što imamo na zavodu, što naši poslodavci traže a što uvozimo morati se složiti sa mnom da Hrvatska ima tri mogućnosti:

1. pronaći – osmisliti brzi i učinkoviti sustav stjecanja novih znanja i vještina onih koji na zavodu rade;
2. produžiti radni vijek za tri godine;
3. uvoziti radnu snagu.

Ili sve troje odjednom?